

GENDER

WAT IS GENDER?

Sekse verwijst naar het biologisch geslacht: de biologische verschillen tussen man en vrouw, die universeel en (meestal) onveranderlijk zijn.

Gender verwijst naar het sociaal geslacht: de verwachtingen en normen rond mannelijkheid en vrouwelijkheid (zoals stereotiepe mannelijke en vrouwelijke eigenschappen) en hoe ze tot uiting komen (zoals de invulling van en waarde gekoppeld aan sociale rollen). Ze zijn sociaal en cultureel bepaald en worden voortdurend veranderd, verfijnd en bijgeschaafd.

ONGELIJKHEID

GENDERONGELIJKHEID

In veel ontwikkelingslanden worden vrouwen en meisjes disproportioneel zwaar door **armoede en uitsluiting** getroffen. Hoewel de Verenigde Naties het *Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen* in 1979 heeft aangenomen, worden vrouwen en meisjes in veel samenlevingen vandaag nog steeds gediscrimineerd, vooral in de politieke en economische sfeer. Hierdoor worden hun mogelijkheden om hun situatie actief aan te pakken en de cirkel van armoede en marginalisering te doorbreken, ondermijnd. In veel omstandigheden lopen vrouwen en meisjes een groot risico op (seksueel) geweld, in conflictsituaties, huiselijk geweld en culturele praktijken, zoals vrouwelijke genitale verminking.

De **genderongelijkheidsindex** is een instrument dat inzicht geeft in de genderkloof in drie belangrijke domeinen van de menselijke ontwikkeling: gezondheid (moedersterfte en tienermoeders), *empowerment* (aanwezigheid

man/vrouw in het parlement en in het secundair onderwijs) en *economie* (aanwezigheid man/vrouw vanaf 15 jaar op de arbeidsmarkt). Volgens deze index staat [België](#) op plaats 8 van in totaal 155 landen. Dit betekent dat de ongelijkheid tussen de Belgische man en vrouw in vergelijking met andere nationaliteiten minder groot is. Toch blijft het belangrijk om in België én wereldwijd proactief te denken over hoe het systematische benadelen van vrouwen te overwinnen.

ECONOMISCHE ONGELIJKHEID

Er bestaat een sterk verband tussen genderongelijkheid en economische ongelijkheid. Mannen zijn oververtegenwoordigd aan de top van de inkomensladder en nemen de meeste **machtsposities** in bedrijven en in het politieke bestuur. Van de 500 meest succesvolle bedrijven hebben slechts 23 een vrouwelijke directeur en slechts 3 van de 30 rijkste mensen ter wereld zijn vrouwen. Ondertussen maken vrouwen voor de overgrote meerderheid wel deel uit van de laagst betaalde werknemers, vaak in de meest onzekere jobs.

In Bangladesh is 85% van de werknemers in de kledingindustrie een vrouw. Deze jobs bieden weinig werkzekerheid of fysieke veiligheid: de meeste slachtoffers bij de instorting van de kledingfabriek [Rana Plaza](#) (april 2013) waren vrouwen.

De globale **loonkloof** tussen man en vrouw blijft ook hardnekkig hoog: gemiddeld verdienen vrouwen [10% tot 30%](#) minder dan mannen voor vergelijkbaar werk, in alle regio's en sectoren. De kloof dicht zich op zo'n traag tempo, dat het op het zelfde ritme nog 35 jaar zou duren vooraleer mannen en vrouwen voor vergelijkbaar werk een gelijke verloning krijgen. Volgens het loonkloofrapport 2014 verdienen **Belgische vrouwen** gemiddeld 20% minder dan mannen. Enkele verklaringen? Vrouwen werken meer deeltijds in functie van hun gezin en ze werken meer in de zogenaamde *zachte* sectoren, waar lonen lager liggen. En dan is er natuurlijk ook nog de loonkloof tussen man en vrouw, waarbij vrouwen bewust en zonder objectieve redenen een lager loon wordt toegekend.

In 2016 vond [Equal Pay Day](#) plaats op 13 maart, dat is de dag tot wanneer Belgische vrouwen gemiddeld langer moeten werken om op jaarbasis evenveel te verdienen als wat mannen in één jaar al verdienen.

De systematische discriminatie van vrouwen en meisjes is zowel het gevolg als de oorzaak van de ongelijkheid die armoede genereert. Volgens een onderzoek, uitgevoerd naar het effect van de bezuinigingen in Europa, waren er na de **financiële crisis** minder moeders met kleine kinderen aan het werk dan voor de crisis. Een verklaring zijn de besparingen in de zorgsector, waar vooral jonge moeders aan het werk zijn.

De rol en de positie van de vrouw in de samenleving en in het huishouden, doen hun kwetsbaarheid ten opzichte van de man toenemen. Dit was ook al vóór de **voedselcrisis**, die veel verder gaat dan honger en ondervoeding, 7 op 10 mensen met honger zijn vrouwelijk.

Echter, [gendergelijkheid groeit zeer langzaam](#). De laatste jaren is de levensverwachting gemiddeld met 5 jaar gestegen: vrouwen worden gemiddeld 83 jaar, mannen 78 jaar. Dit is deels te danken aan de daling van de moedersterfte tussen 1990 en 2013. Ook op het gebied van onderwijs gaat het de goede kant uit: de genderkloof dichtte lichtjes en de afgelopen jaren gingen zowel meer jongens én meisjes naar school.

Heel wat **maatregelen**, die de economische ongelijkheid wegwerken, hebben een enorme impact op een verminderende ongelijkheid tussen man en vrouw. Blijven investeren in de publieke sector brengt heel wat voordelen met zich mee voor meisjes en vrouwen. Het zijn namelijk vooral vrouwen, die in de publieke sector (onderwijzers, verpleegkundigen, ...) werken en beroep doen op diens diensten (bevallingsverlof, loopbaanonderbreking, ...).

Omdat vrouwen vooral onzekere en laagbetaalde jobs hebben, kan de kloof tussen man en vrouw ook verkleind worden door **subsidies** voor sociale bescherming¹, zoals kinderbijslag, en door een **regelgeving** die minimumlonen, werkzekerheid, betaalde vakanties, ziekteverlof en zwangerschapsverlof garandeert. Het ontwerp en de uitvoering van het politieke beleid moeten ervoor zorgen dat mannen én vrouwen in staat zijn om voor hun geliefden te zorgen zonder afstand te doen van hun eigen economische zekerheid, succes en onafhankelijkheid.

*In 1997 voerde de Canadese provincie **Quebec** een programma in waarbij de kost van kinderopvang verlaagd werd tot 7 dollar per kind per dag. Met deze maatregel wilde de provincie de status van vrouwen en arme gezinnen verbeteren en bijdragen tot een grotere groep werkende burgers. Deze hervorming was positief voor de vrouwen, gaf een impuls aan de economie (3.8% meer vrouwen aan het werk), droeg bij tot de economische gelijkheid tussen man en vrouw. Daarnaast deed het ook de relatieve armoede van gezinnen met alleenstaande moeders dalen van 36% naar 22%.*

Het spreekt voor zich dat ook **bedrijven** hier een belangrijke rol spelen en hun bijdrage moeten leveren om een einde te maken aan de loonkloof tussen mannen en vrouwen.

WEETJES

- Indien alle meisjes lager onderwijs zouden volgen, dan zou het aantal vrouwen die sterven tijdens de bevalling met $\frac{2}{3}$ verkleinen.
- Als we geen actie ondernemen, duurt het nog 75 jaar voor we gelijke lonen tussen man en vrouw krijgen.
- In India ligt het gemiddelde dagloon van een mannelijke werkkraacht 2,5 keer hoger dan dat van zijn vrouwelijke collega.

EN NU BEN JIJ AAN HET WOORD

- Ben jij ooit al eens gediscrimineerd omwille van je geslacht?
- Vertel over de laatste keer dat je met genderongelijkheid geconfronteerd werd in je omgeving.
- Bedenk één manier waarop je meer gendergelijkheid kan creëren.

EDUCATIEF MATERIAAL

- Lespakket [Gender in de klas](#)
- Informatie [Gender en onderwijs](#)